

Per Guillem Miralles i Joan-Lluís Lluís

Escriure és un anar i tornar entre narcisisme i humilitat

Diàleg entre Joan-Lluís Lluís i Guillem Miralles

Joan-Lluís Lluís (Perpinyà, 1963) és un escriptor nord-català. És un militant de la llengua catalana que denuncia el lingüicidi comès històricament per l'Estat francès. Ha escrit textos de cançons per diferents grups. Les escriptures més destacades són *Diàleg entre jo i el meu gos a l'entorn de França i els francesos* (2002), *El dia de l'ós* (2004), *Aiguafang* (2008), i darrerament *Xocolata desfeta, exercicis d'espill* (2010).

* * *

***Xocolata desfeta* està impregnat, entre d'altres coses, de molt humor. ¿És necessària la presència de l'humor en aquest tipus d'exercicis perquè siguin realment reeixits?**

Diria que més que necessari, l'humor hi és de manera automàtica, pel fet mateix que calgui anar a cercar a tots als racons de la llengua les solucions a les constriccions i, per tant, calgui assumir formes estrofolàries. Es pot pensar en exercicis d'estil sense humor? Imaginem un escriptor de la URSS que hagués intentat fer exercicis d'estil per lloar la figura de Stalin... Crec que encara que no ho hagués desitjat el resultat hauria estat heterodox i iconoclasta i, per tant, potser que l'haurien tancat al Gulag...

Has dit que els exercicis d'estil només s'aguanten si, a més de la forma, tenen un fons. ¿Creus però que l'escriptura és molt més rica i conté més dosis d'imaginació quan hi ha algun tipus de constricció que condiciona la lliure creació i trenca el pànic d'encarar-se al full desert?

El pànic del full desert només existeix si l'escriptor pensa que l'acte d'escriure precedeix el fet de tenir alguna cosa per dir... Dit això, les constriccions existeixen en totes les literatures: la poesia mateixa és un catàleg de constriccions, diferents segons les cultures i segons les èpoques. La constricció és com un rail, que permet seguir una direcció però pot ser, segons els casos, una direcció sense sortida, o un cercle sense fi...

A *Xocolata desfeta* el relat inicial apareix narrat a la manera de diferents pintors. Els que has escollit (Miró, Pollock i d'altres), ¿són els que més t'atrauen o potser els que et permetien realitzar l'exercici d'una manera més reeixida?

La primera regla era d'inspirar-me només de pintors que m'agraden, però, en un segon moment era clar que certs pintors eren més adients si tenien un món plàstic que m'ho feia més fàcil. Em calia fixar el punt de contacte entre un món pictòric i una manera de transcriure'l tot adaptant-lo al relat inicial de *Xocolata desfeta*. Per

alguns pintors, tot i que m'agraden, no hauria pogut fer-ho, com ara Mondrian, Lichtenstein o el neerlandès de l'orella escapçada. M'adono que hauria hagut d'intentar-ho igualment a partir d'Edward Hopper... Aquest mateix procediment s'aplica als escriptors que he pastitxat en aquest mateix tom.

A Xocolata desfeta hi ha així mateix, crítica. Potser oculta o entre línies, però tanmateix, crítica. En Pau, el gran creador de *Dioptria*, diu que no és artista qui no crema. ¿Creus que no és escriptor qui no crema, de la mateixa manera?

Certament, hi ha un punt d'incandescència necessari. I no pretenc dir que cal cremar per cremar i que com més alta la foguera, més talentós l'escriptor.. Cal cremar i cal aturar-se per rumiar, escriure és feina d'artista i feina d'artesà, és un anar i tornar entre narcisisme i humilitat...

Moltes de les diferents històries de *Xocolata desfeta* admeten fàcilment la representació d'elles: cantant, actuant, etc. ¿Creus que més enllà de la presentació inicial, continuaran realitzant-se representacions de les històries que conté *Xocolata desfeta*? (en escoles, grups de lectura, etc.).

Espero que sí i, pel que pareix, hi ha en marxa algunes adaptacions, a certs indrets de Catalunya. Me n'alegro moltíssim, ja que un dels meus propòsits era justament d'intentar que aquests jocs de llengua s'escampin per propagar-ne allò que em pareix ser important en aquesta *Xocolata desfeta*, i que molts lectors m'han fet notar : que permet de pujar l'autoestima lligada a la llengua, per la plasticitat i la riquesa formal que aparenta. Si aquesta *Xocolata* permet a certs catalans de sentir-se més còmodes i fins i tot cofois com a catalanoparlants, si els fa pujar una miqueta l'orgull de tenir aquesta llengua, ja em sentiria excel·lentment pagat.

¿Has identificat algun altre *Exercicis d'estil* en una altra llengua que no sigui la francesa o la catalana, és a dir, a més dels de Queneau i els teus?

He de dir que no...

S'ha dit que realitzar aquest tipus d'exercicis a partir de constriccions seria com el gimnàs dels escriptors. És a dir, allò que permet millorar la forma per poder realitzar després escriptures tan grans com *La ...*, *mode d'emploi* de Perec, per exemple. ¿Et sents més en forma, després d'aquesta etapa de gimnàs?

Els gimnasos m'espanten, indrets terrorífics destinats a l'autotortura física... Pel que fa a la gimnàstica intel·lectual, que pareix més mansa, se'n pot parlar... No crec que m'hagi posat a construir aquests exercicis d'estil per sentir-me més en forma. Diria, potser, el contrari: que aquesta agilitat mental dels exercicis d'estil, ha de ser, posteriorment, frenada. Per mi, la creació literària normal -és a dir sense exercicis d'estil- implica contenció, densitat, economia de mitjans, austeritat, tot el contrari d'allò que reclamen els exercicis d'estil i, de manera general, la literatura potencial. Diria, en tot cas, que *Xocolata desfeta* és una declaració d'amor a la llengua catalana. I per fer declaracions d'amor no cal tenir cap preparació física específica, excepte si cometem l'error de confondre l'amor i la conquesta, o l'amor físic i la lliga dels campions.

S'ha dit que molts dels teus personatges (a *El dia de l'ós* i *Aiguafang*, per exemple) són marginals que no encaixen en la realitat. ¿Tu tens alguna cosa d'ells? ¿Ser marginal no és l'única manera de ser fidel a la pròpia personalitat?

Ho dius de manera tan encertada en la pregunta que crec que no podria donar cap

resposta més precisa. En tot cas, ser marginal no és un deure però pot ser un estat de fet que cal reconèixer i acceptar, o al contrari intentar modificar.. Mai no he intentat ser marginal pel plaer de ser-ho però sí que de manera recurrent em sento al marge de moltes coses, sense però sentir-me necessàriament aïllat. El món m'encanta però moltes de les regles que hi imperen no m'interessen gaire, o gens.

En l'escriptura a l'entorn de Pascal Comelade emeties la hipòtesi que aquest músic no existia, potser com a metàfora de la situació actual de la cultura catalana al Rosselló. Inexistents, ¿és així com us sentiu a la Catalunya Nord els qui us expresseu en català o els que sou conscients de formar part d'una cultura diferent a la predominant?

Aquí dalt, en aquesta Catalunya àrtica on m'ha tocat néixer, la creació en català és transparent, simplement no es nota. La majoria de mitjans de comunicació fan com si no existís, no per hostilitat sinó per ignorància i estupidesa congènita disfressada d'excel·lència, l'excel·lència que pareix donar, per llei, el fet de ser francès. Si fem ciència ficció i que imaginem una Catalunya Nord sola, sense cap altra territori de parla catalana, escriure en català aquí seria una empresa autista, i ja hauria anat a parar en un manicomi. Des de sempre he tingut clar que l'única opció que tenia era de considerar que el fet de ser de Catalunya Nord era un accident geogràfic i que, simplement, el meu país concret i real, com a escriptor (i cada cop més com a ciutadà) és Catalunya.

Després de més de 10 anys després d'escriure'l, ¿continuaries afirmant tot el que apareix al *Manifest* aquell nord-català, en el qual hi escriuen així mateix Pascal Comelade i Aleix Renyé?

I tant, i tant, i tant. Sem, aquí, en un territori anorreat, liquidat, anihilat per tres-cents cinquanta anys de presència francesa, en què domina la mediocritat intel·lectual i la manca sepulcral de projecte polític. França és un estómac que ho digereix tot, com un Pantagruel afamat i indiferent, i estan posant un punt i final al procés de digestió d'aquest territori. França ha aconseguit a Catalunya Nord allò que els espanyols desitgen fer a Catalunya. Mireu-nos: em sembla que aquest territori no fa gaire goig... Doncs si no desitgeu finir com nosaltres, millor que reaccioneu de seguida...

I finalment, ¿si t'haguéssim proposat reescriure un fragment d'una escriptura d'un altre autor sense aquestes dues lletres que no apareixen ni a les preguntes ni a les respostes d'aquest diàleg, ¿quina escolliries?

Sense cap hesitació, hauria escollit un fragment de l'Odissea, i més particularment el moment, cap al final, en què Ulisses, després d'occir els pretendents, intenta ser reconegut per Penèlope i li explica com, molts anys enrere, construï (no m'agrada utilitzar el pretèrit perfet però a causa de la constricció inherent en aquest diàleg no puc emprar el tan joliu perifràstic) el seu llit de matrimoni a partir d'una soca d'oliu encara arrelada i com, doncs, edificà el seu palau sencer a l'entorn del llit...